09/11/2021

Biserica monument UNESCO din satul Arhiepiscopului Justinian

În satul Plopiş se află unul dintre cele opt lăcaşuri de cult înscrise în patrimoniul UNESCO din judeţul Maramureş, Biserica „Sfinţii Arhangheli Mihail şi Gavriil”. În acest sat, în urmă cu 100 de ani, s-a născut vrednicul de pomenire Arhiepiscop Justinian Chira, care a fost botezat şi a crescut duhovniceşte în biserica veche parohială. Anul acesta, lăcaşul de cult a fost resfinţit după ce a fost salvat printr-un proiect de restaurare cu finanţare europeană.

În urmă cu câţiva ani, preotul paroh Daniel Vasile Pop i-a promis ierarhului, fiu al satului, că va salva biserica dragă a copilăriei sale. Biserica veche a fost trecută, în anul 1955, în patrimoniul naţional, iar din 1999 face parte din patrimoniul UNESCO. Anul acesta, printre manifestările dedicate centenarului naşterii Arhiepiscopului Justinian Chira, au avut loc resfinţirea bisericii momument istoric şi inaugurarea Casei memoriale „Justinian Arhiepiscopul”, în data de 29 mai.

Ampla lucrare de restaurare a vechii biserici s-a făcut prin strădania preotului

paroh al comunităţii din Plopiş, începând din anul 2000. Pentru părintele Pop, implicarea a fost cu atât mai solicitantă, cu cât în paralel aveau loc şi lucrările la biserica nouă din sat, iar drumurile şi alergătura necesară pentru dosarul proiectului cu finanţare europeană se împleteau cu eforturile pentru lucrările de la biserica nouă. „Plopiş este un sat binecuvântat de Dumnezeu, cu oameni vrednici, cuminţi, frumoşi la chip şi la suflet. Dacă s-a păstrat Ortodoxia aici în Plopiş a fost datorită oamenilor statornici, aici nu a avut influenţă nici un fel de confesiune. Tradiţia spune că în satul acesta au slujit şi foarte mulţi monahi, aşa cum se vede şi pe pictura de pe iconostas, unde sunt zugrăviţi Sfântul Antonie cel Mare şi Sfântul Macarie Egipteanul. Este o zonă aici care se numeşte Ţinutul sau Pământul Călugărilor. Erau şi renumiţi zugravi de biserici, un ţinut fiind numit al Zugrăvenilor. Erau renumiţi plopişenii ca mari făuritori de lăzi de zestre. Ei au avut acest curaj, pe la 1798, să înceapă să construiască o biserică nouă”, a remarcat părintele Pop.

Curajul localnicilor este remarcabil pentru vremurile tulburi, când românii nu se puteau bucura de toate drepturile, dar şi pentru situaţia materială a locuitorilor unui sat maramureşean care trăiau mai mult din munca câmpului. Efortul de a ridica o biserică era unul foarte mare pentru un sat de 49 de familii, aşa cum era în acea perioadă, o jertfă făcută de cele 200 de suflete.

După cum a mai menţionat preotul paroh, satul Plopiş s-a remarcat de-a lungul timpului şi prin numărul mare al slujitorilor sfintelor altare care au pornit de aici, iar vrednicul de pomenire Arhiepiscop Justinian a reînnoit urmarea căii monahale în secolul 20, aici născându-se mulţi monahi şi preoţi de mir.

Construcţia a început la 1798, cu meşteri locali

Trebuie să amintim că visul lor de a ridica o nouă biserică – una monumentală, aşa cum vedem şi astăzi, extraordinară ca arhitectură şi pictură -, a fost mult mai vechi. Pe la 1760, ei se pregăteau, cu toate materialele de construcţie, însă opresiunea Imperiului Habsburgic a făcut în aşa fel încât să tot amâne acest lucru. Lemnele au fost tăiate de aici, din apropiere, dintr-un loc numit Igălau, care se află în partea vestică a satului, fiind depozitate pe un loc la intrarea în sat. Acolo au rămas stivuite timp de aproape 40 de ani. După 38 de ani, pentru că, probabil, regimul politic a fost mai puţin opresiv, oamenii s-au apucat de construcţie. La 1805, în şapte ani, ei au reuşit să ridice această monumentală biserică, după cum am găsit într-un hrisov descoperit în Sfânta Masă. Între 1805 şi 1811, când se şi târnoseşte biserica, se pictează – doar parţial -, chiar pe această boltă trilobată, care este un element de arhitectură unic în bisericile de lemn, iconostasul, care este plin, şi câteva icoane. Au mai fost pictate atunci câteva cruci de lemn micuţe pentru prapuri, de binecuvântare. La 1811 se târnoseşte biserica”, a spus preotul

paroh.

Pictorul lăcașului este cel mai cunoscut din vremea sa, vestitul Ştefan Zugravul, numit şi Fişeşteanul, după cum se semna, deoarece era din Şişeşti, localitate învecinată cu Plopiş. „Pictorul Ştefan Zugravul se semnează pe icoana de prestol. Este un pictor deosebit, episcopia noastră i-a dedicat un simpozion special la care noi am dus partea mobilă din iconostas, care a fost expusă la sala muzeului din catedrală. A fost luat ca protector al pictorilor în eparhia noastră. Are multe picturi în zonă, şi în Chioar, Lăpuş. Pictura a fost şi ea restaurată în proiectul acesta, pentru prima dată. Biserica nu a fost pictată în întregime, fiindcă vremurile erau -deosebit de grele, oamenii trăiau din munca câmpului, iar o astfel de lucrare, cea a picturii, era destul de costisitoare. Atât lipsurile, cât şi conjunctura politică au făcut ca pictarea lăca-șului să se oprească la un moment dat, pentru că iniţial era pregătită o suprafaţă mai mare pentru a fi pictată”, a menţionat preotul paroh, enumerând o parte din scenele pictate: cei 12 înţelepţi din Apocalipsa Sfântului Ioan, registrele cu Pătimirile Mântuitorului, Sfântul Proroc Ilie, Sfânta Treime, cetele de îngeri, crearea omului şi ispitirea, alungarea din Rai.

De-a lungul timpului au mai fost consemnate câteva restaurări, printre care se numără înlocuirea draniţei (şindrilă sau şiţă, cum se spune în Plopiş), pentru a se proteja biserica. Prin 1905-1907 a fost adăugat cafasul şi s-au făcut două străni. În 1960 s-a restaurat biserica pe partea de arhitectură, iar în 1990, iarăşi cu ajutorul credincioşilor din sat s-a lucrat la acoperiş pentru că se deteriorase.

O promisiune făcută Arhiepiscopului Justinian

Vechea biserică a satului a devenit în timp neîncăpătoare, astfel că preotul paroh a fost nevoit să ridice una nouă. „În 2011, am cerut binecuvântare de la Înaltpreasfinţitul Părinte Justinian pentru a construi o nouă biserică, aflată acum vizavi de aceasta. L-am văzut un pic mâhnit, aşa, supărat, un pic afectat. Era momentul să ne apucăm de o nouă biserică pentru că aceasta nu ne permitea să ne desfăşurăm în condiţii normale. Am slujit aici 18 ani, însă era necesară o nouă biserică pentru a avea un ambient şi un confort de secol 20 pentru credincioşi. Aici nu aveam sursă de căldură, biserica era neîncăpătoare. În biserica nouă am adus toate băncile de aici, încă sunt acolo, şi am mai introdus încă 10 bănci care cuprind cam 50 de oameni şi este neîncăpătoare şi aceea. Lumea a venit spre sfânta biserică în număr mai mare pentru că a fost mai mult spaţiu. Când s-a construit vechea bisercă, în sat erau 200 de suflete, acum sunt 490 de suflete. La vremea aceea, pentru 49 de familii câte erau, era suficientă. În anii 1905-1907, când s-a ridicat cafasul, din acest motiv s-a ridicat, pentru a mai crea câţiva metri pătraţi, spaţiu pentru credincioşi”.

Preotul paroh a cerut astfel binecuvântare pentru biserica nouă. „Am privit în sufletul Înalt-preasfinţitului Părinte Justinian, ştiam ce se petrece. El era botezat aici, era crescut aici, s-a format aici pentru drumul slujirii lui Dumnezeu, avea o nostalgie. M-a întrebat: «Dar cu cea veche ce se va întâmpla?». I-am făcut o promisiune atunci, i-am spus aşa: «Înaltpreasfinţite, cât voi fi eu preot în Plopiş, mă voi îngriji şi de cea veche». A fost foarte mulţumit de răspunsul meu. Ne-am apucat în 2012 de construcţia bisericii noi, iar în 2013 am încercat şi eu să fac nişte demersuri, să întreb în stânga-dreapta, nu ştiam ce înseamnă fonduri europene atunci, cu cine se discută”.

Finanţare europeană de 98%

În timp ce avansau lucrările la noua biserică, erau iniţiate demersurile şi documentaţia pentru proiectul cu fonduri europene. „Iniţial am dorit să o luăm pe cont propriu, să facem nişte investiţii, să facem proiecte mai mici pentru biserică şi am intrat în legătură cu constructorul care mi-a pus la dispoziţie un număr de telefon de la Ploieşti, al unei firme de consultanţă care se ocupa doar cu proiecte europene. Pe POR 5.1 am mers, este vorba de finanţare de 98% fonduri europene, şi 2% contribuţia noastră, a parohiei. Spre uimirea mea, plăcut vorbind, am dat de o echipă extraordinară, atunci l-am cunoscut şi pe celebrul arhitect-şef Călin Hoinărescu. Firma de consultanţă cu care am lucrat, de când am intrat în Uniunea Europeană şi s-au putut accesa fonduri, s-a ocupat numai cu lucrul acesta. Din 2014 am început să întocmim acte, intabulasem demult biserica şi pământul, aveam actul de proprietate, care este cel mai important, apoi am demarat tot

proiectul, iar la sfârşitul lui 2017 a trecut cu maximum de puncte, dar cu multe emoţii”.

Apoi, imediat, la începutul anului 2018 s-a organizat şantierul şi au început lucrările care s-au finalizat în acest an, în mai, când a avut loc şi slujba de resfinţire a vechii biserici. „Preasfinţitul Părinte Episcop Iustin, când m-am dus la începtul anului să vorbesc despre lucrări, mi-a spus că trebuie să facem resfinţirea bisericii, odată cu centenarul naşterii Înaltpreasfinţitului Părinte Arhiepiscop Justinian. Am avut emoţii, până aproape de eveniment erau schele, iconostasul nu venise de la Bucureşti şi Sibiu, căci s-a restaurat în două locuri, dar până la urmă s-a concretizat lucrarea aceasta. A fost voia lui Dumnezeu. Noi suntem un sat mai retras, unii ar spune că poate Plopiş, fiind aşa, mai izolat, nu ar avea o importanţă majoră, dar prin rugăciunile Înaltului Justinian cred că s-au făcut minuni. În 2014 i-am strâns pe toţi, cei de la proiectare, consultanţă, constructorul şi am mers să cerem binecuvîntarea Înaltului. Era înaintat în vârstă, doream ca măcar să ne vadă pe toţi în echipă, să ştie că lucrarea se va concretiza. N-a mai apucat să vadă şantierul început, dar a rămas cu ideea că se va face, se va salva biserica”, a mai spus părintele Pop.

Au fost lucrări foarte importante în ceea ce priveşte structura, pereţii fiind afectaţi. „Aici am avut ceva probleme, partea nordică era foarte afectată de umezeală. În anii 1960-1962 aici s-a făcut o greşeală, toate pietrele au fost duse până în talpă şi s-a turnat un lapte de ciment ca să se închidă totul, astfel că nu a mai respirat peretele. Iar când s-a deschis, tălpile erau carbonizate, erau ca buretele. Intervenţia a venit la timp, iar biserica este vie, pentru că venim aici, slujim, nu o abandonăm, cum mulţi credeau că rămâne doar ca muzeu”.

Fără fondurile europene, lucrările de restaurare ar fi decurs foarte greu. „Dacă era să schimbăm doar draniţa de pe acoperiş ne costa foarte mult. Proiectul a fost de 5,7 milioane de lei, iar parohia a contribuit cu 160.000 lei, o sumă destul de mare pentru că eram în construcţie şi cu biserica nouă. Dar totuşi nu s-a cunoscut, la biserica nouă de zid lucrările au mers foarte repede, în 2019 a fost târnosită, iar acum se pictează în tehnica frescă. Am venit preot aici în 2000, oamenii erau atunci un pic reticenţi. În 1948, comuniştii au desfiinţat Parohia Plopiş, a fost filie la Floreşti, satul învecinat, iar comunitatea de aici a fost pe locul doi, nu s-a pus mare accent pe filie. În anul 2000 s-a reînfiinţat. Am început, să zicem, de la iarbă verde, pentru că nici terenul, nici biserica aceasta nu erau intabulate, am avut noroc că era de împărţit cu nimeni nimic. Casă parohială nu a fost, am construit una pe locul celei vechi, care a fost demolată în 1948. Apoi am început cu biserica nouă, iar aici, la biserica veche, am făcut proiectul pentru restaurare. Am încercam să ne facem datoria”, a spus părintele paroh Daniel Vasile Pop.

Preotul consideră că fără fonduri europene ar fi fost mult mai dificil de realizat proiectul de restaurare, doar cu efortul parohiei unui sat. „Mulţi bani au fost destinaţi pentru diferite prestări servicii către arhitect, firma de consultanţă, pe lângă cei 2% fondurile proprii prevăzute în proiect. Puteam să pierdem proiectul şi să rămânem cu banii daţi. Cea mai grea parte a proiectului a fost emoţia că nu va trece, erau tot felul de zvonuri. Aici totul s-a făcut pe deviz, de la cel mai mic cui până la cea mai importantă lucrare din biserică, totul trebuie justificat. Noi am fost corecţi, am lucrat legal tot timpul, transparenţi. Şi la biserica nouă tot aşa s-a lucrat, cu chitanţă şi pe un leu şi pe o sută de milioane. Vin mai multe audituri aici, pentru că 98% sunt bani europeni. Este un audit de la Cluj, unul de la Bucureşti şi unul european. Tot timpul am sperat că vom prinde proiectul. Noi am fost cel de-al 60-lea proiect câştigat de firma cu care am lucrat, ei au avut toate proiectele reuşite, 60 din 60”, a spus părintele paroh. Atunci când a concurat, pentru perioada de finanţare 2014-2020, biserica din Plopiş a fost singura de patrimoniu UNESCO, ortodoxă, din Transilvania, care a fost câştigătoare.

Prin implicarea sa, preotul paroh din Plopiş a respectat promisiunea făcută vredincului de pomenire Arhiepiscop Justinian şi a salvat biserica, iubită atât de înaltul ierarh cât şi de generaţii întregi de credincioşi care i-au trecut pragul, salvând astfel şi o parte importantă din istoria Transilvaniei. „Acolo unde slujim trebuie să punem suflet, altfel e păcat. Rămâne ceva în urma ta”, a spus părintele Pop, care a mărturisit că lumea construcţiilor nu îi era străină, pentru că tatăl său era dulgher, astfel că nu i-a fost dificil să se implice în lucrările de construcţie şi de restaurare.

Biserica monument UNESCO a fost mereu plină, căutată ori de către credincioşii din localitate, ori de către turiştii care veneau cu miile, anual, să o viziteze, mai ales în perioada de dinainte de restricţiile impuse de pandemia de COVID-19. „Avem turişti aici de pe toate continentele, a intrat odată un autocar cu vreo 60 de persoane, chinezi. Au stat la toată Liturghia, nu erau creştini, dar au apreciat, li s-a părut ceva

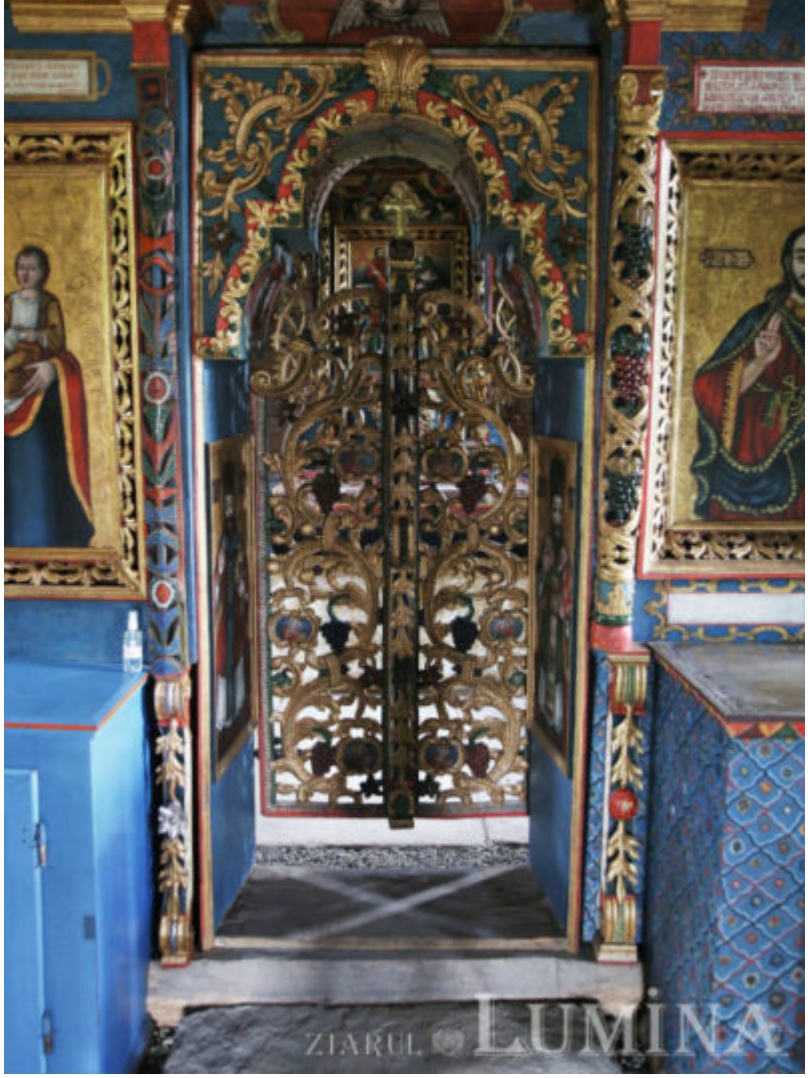

mine. Nu
unt locuri

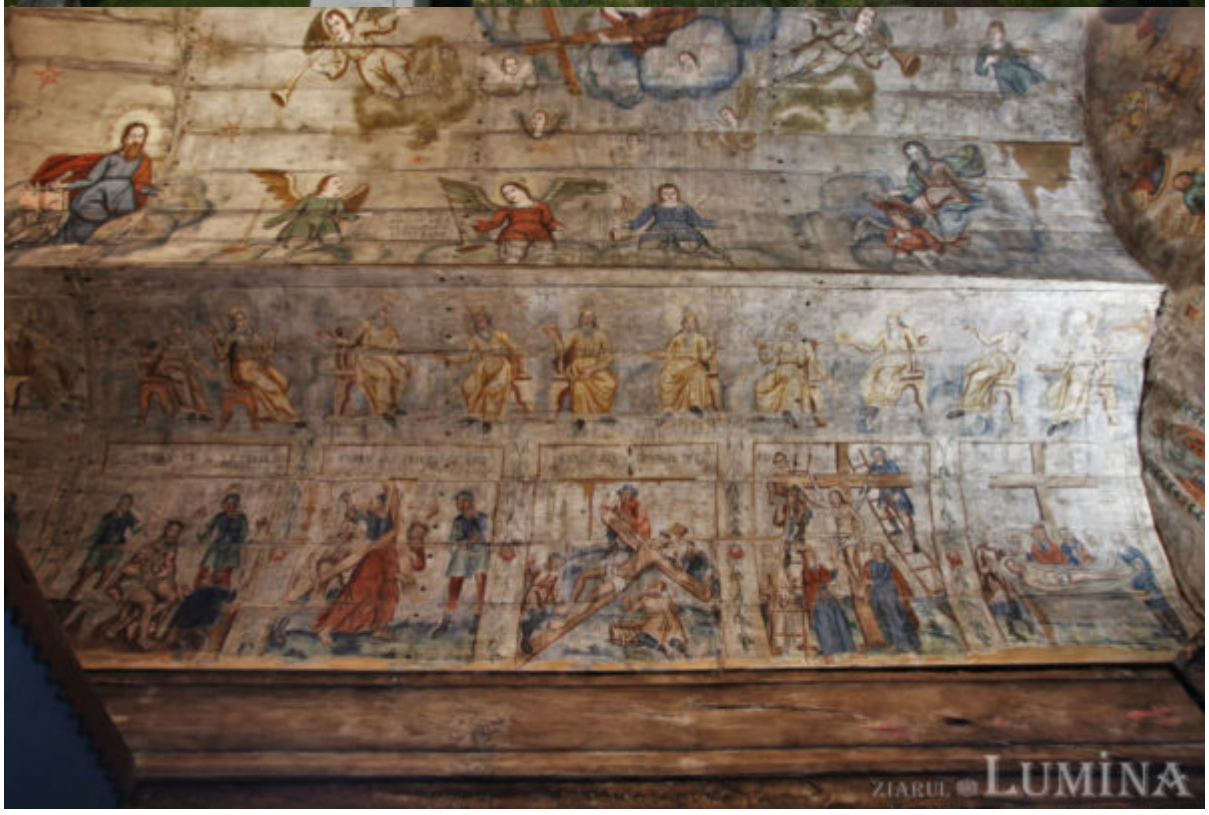

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIDURI LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ZIARUL LUMINA

ziarullumina.ro